

Oikeudenkäynti

KOTIIN: oikeudenkäynti

- **Sivut 254-272** (ei ulosottoa/velkajärjestelyä)
- **Tehtävät 1, 3, 5, 10, 11, 12, (s. 277-)**
- **Tehtävä 27 (YO2011S):**
 - **Selvitä riita-asian ja rikosasian oikeudenkäynnin keskeiset erot.**

Oikeuslaitos

1. Tuomioistuinlaitos

2. Syyttäjälaitos

- Valtakunnansyyttäjät ja kihlakunnansyyttäjät
 - [Valtakunnansyyttäjänvirasto - Valtakunnansyyttäjä](#)
- Rikosasiat ja syytteen nostaminen

3. Ulosotto

- Velat, maksuhäiriöt, pakkohuutokaupat

4. Oikeusapu

- Oikeudenkäyntiasiat ja muut oikeusasiat
- Myönnetään varallisuuden mukaan

Tuomioistuinlaitos

YLEISET:

Korkein oikeus

Valitus

Hovioikeudet 5kpl

Valitus

Käräjäoikeudet

20 kpl

- riita- ja rikosasiat
- hakemusasiat
- velkajärjestelyt

HALLINNOLLISET:

Korkein hallinto-oikeus

Valitus

Hallinto-oikeudet 6kpl

Valitus

- Viranomaisten päätöksiä koskevat asiat
- Hallintoriita-asiat

Korkein oikeus

Valitus

ERITYIS:

Vakuutus-oikeus Työtuomioistuimissa

Markkinaoikeus (Valtakunnanoikeus, sota-oikeus)

RIITA-ASIAN OIKEUDENKÄYNNIN PERIAATTEET (tehtävä 1):

SUULLISUUSPERIAATE

- * ASIANOSAISTEN, TODISTAJIEN, ASIANTUNTIJOIDEN JA MUIDEN KUULTAVIEN LAUSUMAT ESITETÄÄN SUULLISESTI

KESKITYSPERIAATE

- * OIKEUDENKÄYNTIAINEISTO ESITETÄÄN TUOMIOISTUIMELLE KOKONAISUUDESSAAN YHDELLÄ KERTAA JA KÄSITELLÄÄN SIINÄ SAMALLA KERTAA

VÄLITTÖMYYSPERIAATE

- * OIKEUDENKÄYNTIAINEISTO ESITETÄÄN KOKONAISUUDESSAAN ASIAN RATKAISEVALLE TUOMIOISTUIMELLE
- * TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO PYSYY MUUTTUMATTOMANA KOKO KÄSITTELYN AJAN

Oikeudenkäynti on tarkoitus käydä yhdellä kertaa niin, että sama tuomioistuin, asianosaiset sekä todistajat ja todisteet käydään suullisesti kerralla läpi!

RIITA-ASIAN OIKEUDENKÄYNNIN PERIAATTEET (tehtävä 1):

- OK 6:3 § mukaan pääkäsittely on **suullinen**, eikä asianosainen saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa eikä muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti. Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa sekä suorat viittaukset oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikeata ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tueksi. Jos asiaa ei ole ratkaistu kirjallisessa valmistelussa, jatkuu se suullisena valmisteluna esitetyn periaatteen mukaisesti. Oikeudenkäynnin julkisuus toteutuu parhaiten juuri suullisessa menettelyssä.
- Menettelyyn liittyy käsittelyn **välittömyys**, suullisessa käsittelyssä on vastapuolen välittömästi vastattava vastapuolen esityksiin.
- **Keskittämisellä** tarkoitetaan sitä, että koko aineisto pyritään käsittelemään yhtäjaksoisesti oikeudenkäynnissä, jonka aikana tuomarit eivät vaihdu.
- Näiden periaatteiden lisäksi oikeudenkäyntiä koskevien säännöksiensä tavoitteena on varmistaa oikeudenkäynnin joustavuus, joutuisuus ja tarkoituksenmukaisuus.

Käräjäoikeuden asiat

■ Hakemusasiat

- käräjäoikeuden toimenpide (esim. avioero, konkurssi...)

■ Riita-asiat

- kahden (tai useamman) yksityishenkilön välinen riita/erimielisyys

■ Rikosasiat

- Yleisen syytteen alainen teko

Tehtävä 3. Haastehakemus

- a) Haastehakemus muodostaa perustan oikeudenkäynnille ja perusteen kanteenmuutoskiellolle.
- b) Haastehakemus sisältää:
 - kanteen ja sen perusteet
 - todisteet
 - oikeudenkäyntikulujenkorvaamista koskevan vaatimuksen
- c) Haastehakemus toimitetaan lain mukaan toimivaltaisen käräjäoikeuden kansliaan.

Riita-asia

1. Kantajan haastehakemus

- kanne
- perusteet
- todisteet
- oikeudenkäyntikulujen korvausta koskeva vaatimus

2. Valmistelu

- kanteen tutkimatta jättäminen - puutteellinen
- kanteen hylkääminen - perusteeton

3. Haaste vastaajalle

4. Vastaajan vastaus

- myöntö/vastustus
- vastustamisen perusteet + todisteet

a) **käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio** (ei vastausta, riidaton)

b) **kirjallinen menettely** (ei tarvetta pääkäsittelyyn, ei vastusteta)

c) **sovinto** (valmisteluistunto)

d) **ratkaisu pääkäsittelyssä**

Tehtävä 5.

- **Väinö on velvollinen todistamaan.**
 - Työeste ei poista velvollisuutta.
- **Sarin tilanne on tulkinnanvarainen.**
 - Aviopuoliso tai kihlattu voi kieltäytyä.
 - Sanamuoto ei koske tyttöystävää, mutta usein tarkoittaa samaa kuin kihlattu.
 - Saa todistaa halutessaan
- **Pekan kohdalla käräjäoikeus harkitsee.**

Tehtävä 10.

- a) **Näyttö = esitetyn väitteen osoittamista oikeaksi = todistelu**
- b) **Pyritään täyteen näyttöön – tuomioistuin päättää milloin saavutettu**
- c) **Riita-asiassa kantaja, rikosasiassa syyttäjä**
- d) **Itse velkakirja**

Tehtävä 11.

- a) **Todistamisesta voivat kieltäytyä :**
- **entiset ja nykyiset aviopuoliset sekä kihlatut**
 - **etenevät ja takenevät sukulaiset sekä näiden puoliset**
 - **sisarukset**
- b) **Uhkasakko + voidaan määrätä tuotavaksi**
- c) Kun kutsutaan.

Tehtävä 12.

a) Oikeuden tulee pyrkiä täyteen näyttöön.

- Jos esim. henkirikoksessa ainoa näyttö on tekijäksi ilmoittautuneen tunnustus, on sitä pidettävä puutteellisena näyttönä. Käytännössä esim. elinkautisvangit saattavat perusteettomasti ilmoittautua rikosten tekijöiksi.

b) Syyte on todistettava esittämällä muuta näyttöä (esim. kirjalliset todisteet) niin täydellisesti, että oikeus voi vakuuttua kohdassa a) tarkoitetulla tavalla syytetyn syyllisyydestä.

Tehtävä 27: S2011/5

**Miten rikos- ja riita-
asian oikeuskäsittely
eroavat toisistaan?**

Oikeusprosessi: Vertaile, miten rikos- ja riita-asian oikeudenkäyntikäsitteily eroavat toisistaan (tarkoitus, alku, osalliset)?

→ **Prosessin tarkoitus:**

- **Riita-asiassa prosessin tarkoituksena on selvittää, onko kantajan kanne aiheellinen ja voidaanko se näyttää toteen.**
- **Rikosprosessin tarkoituksena on selvittää, onko todella tapahtunut rikos sekä määrittää rikokseen syylliseksi osoitetulle lainmukainen rangaistus.**

→ Prosessin käynnistämistapa:

- Riita-asiassa prosessi käynnistyy kantajan kanteesta eli vaatimuksesta, jossa kantaja (luonnollinen tai oikeushenkilö) esittää vaatimuksensa eli kanteen.
 - Jos kantajan kanne osoitetaan oikeaksi, prosessin tarkoituksena on saavuttaa täytäntöönpanokelpoinen tuomio, jotta kantaja ”saisi oikeutta”.
- Rikosasiassa se käynnistyy syyttäjän esittämästä syytteestä, jota on edeltänyt poliisitutkinta. Se on viranomaistoimintaa.

→ **Prosessin osalliset ja heidän roolinsa;**

- **Riita-asiassa osallisia ovat kantaja ja vastaaja sekä oikeuden puolesta käräjätuomari.**
- **Rikosasiassa osallisia ovat syyttäjä ja syytetty. Juttua ratkaisee käräjätuomari yksin tai yhdessä lautamiesten kanssa.**

(jatkuu)

→ **Prosessin osalliset ja heidän roolinsa;**

- **Riita-asiassa kantaja esittää vaatimuksen, johon vastaaja vastaa tai voi myös olla vastaamatta.**
- **Rikosasiassa syyttäjä esittää syytteen, joka kohdistuu syytettyyn.**

Muutoksenhaku

- 1. Tyytymättömyyden ilmoittaminen – 7 päivää**
 - muuten lainvoimaiseksi
- 2. Valitus hovioikeudelle – 30 päivää**
 - vastavalitus → seulonta
- 3. Korkeimpaan oikeuteen vain, jos saa valitusluvan.**

Mikä rooli oikeudenkäynnissä on seuraavilla henkilöillä?

- a) kantaja
- b) vastaaja
- c) syyttäjä
- d) lautamies
- e) käräjätuomari
- f) asianajaja
- g) todistaja

a) Kantaja

- on siviilioikeudenkäynnin aloitteentekijä ja henkilö, joka esittää tuomioistuimelle vaatimuksen ja pyytää siihen ratkaisua.
- Asianomistaja
- Uhri

b) Vastaja

- on riitaoikeudenkäynnissä asianosainen, johon kantajan kanne kohdistuu eli hän on "kanteeseen vastaaja".
 - Vastajaan kohdistetaan vaatimus, jota vastaan hän pyrkii puolustautumaan esittämällä vasta-argumentteja ja todisteita, kuten dokumentteja ja todistajanlausuntoja.
- Syyliseksi epäilty.

c) Syyttäjä

- on valtion viranomainen, jonka tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteutumisesta rikosasioissa
 - paikallissyyttäjinä käräjäoikeuksissa toimivat kihlakunnansyyttäjät
 - huolehtii yhteiskunnan puolesta siitä, että rikoksen johdosta ryhdytään toimiin rikoksentekijän rankaisemiseksi.
- tuo oikeudenkäynnissä esiin kaikkea todistusaineistoa – esimerkiksi henkilötodistajia ja asiakirjoja – joka tukee hänen vastaajaan kohdistuvaa syytettään.

d) Lautamies

- Lautamies on käräjäoikeuden täysivaltainen maallikkojäsen kaikissa niissä jutuissa, joihin hän osallistuu.
- Lautamiehet osallistuvat rikosasioiden ja perheoikeudellisten riitojen ratkaisemiseen.
- Käräjäoikeuden muodostavat tällöin lainoppinut tuomari puheenjohtajana ja kolme lautamiestä.
- Lautamiehet valitsee kunnanvaltuusto toimikaudekseen eli neljäksi vuodeksi.

e) Käräjätuomari

- on käräjäoikeuden tuomarivirkamies, joka johtaa puhetta käräjäoikeudessa.
- Hänen valtuuksistaan määrätään laissa.
- Käräjätuomari edustaa juridista asiantuntemusta, ja hänen tehtävänä on löytää oikeat, tapaukseen sovellettavat lainkohdat.

f) Asianajaja

- on oikeustieteellisen koulutuksen saanut henkilö, joka on Suomen Asianajajaliiton jäsen ja joka palkkiota vastaan antaa oikeusapua eli avustaa päämiestään.
 - mieltii ja harkitsee päämiehen puolesta, mikä on oikeudellisesti viisain tapa hoitaa tämän asia.
- Asianajajan toimivalta perustuu valtuutukseen, joka voidaan milloin tahansa peruuttaa. Asiakas eli päämies määrää hänen valtuuksistaan.
- Julkiset oikeusavustajat, oikeusapu
- Huom! Notari – auskultointi.

g) Todistaja

- on henkilö, joka on kutsuttu oikeuteen kertomaan kaiken, mitä hän havaintojensa perusteella tietää käsiteltävästä asiasta.
- Hänen on puhuttava totta. Jos todistaja valehtelee tai salaa jotakin asiaan vaikuttavaa, hän joutuu syytteeseen perättömästä lausumasta.
- Perättömään lausumaan syyllistynyt voidaan tuomita vankeusrangaistukseen.
- Todistajanlausunto on osa tarvittavaa näyttöä.